

Af samme forfatter

Syv fantastiske fortællinger

Vinter-Eventyr

Gengældelsens Veje

Sidste Fortællinger

Skæbne-Anekdoter

Babettes gæstebud

Sandhedens Hævn

Skygger på Græsset

Karneval og andre fortællinger

Samlede essays

Breve fra Afrika

Karen Blixen i Danmark

KAREN BLIXEN

Den afrikanske farm

GYLDENDALpaperback

Ngumbe
Na penda chumbe
Malaya
Mbaia
Wakamba
Na kula mamba.

„... Okserne kan godt lide salt. Horer er slemme. Wakambaerne spiser slanger.“ – Det vakte straks mine arbejderes levende interesse, de sluttede kreds om mig. De forstod hurtigt, at meningen i poesi er af underordnet betydning, og bekymrede sig ikke om versenes indhold; der var en del wakamba-drenge imellem mine folk, men de protesterede ikke mod beskyldningen om at spise slanger. De ventede spændt på at rimet skulle komme og lo, når det kom. Jeg prøvede at få dem til selv at finde på rim på versets første linje og gav dem det oplagt, men det kunne eller ville de ikke, og vendte hovedet bort. Da de havde vænnet sig noget til det bad de: „Tal igen, tal som regn.“ Hvorfor de skulle føle, at versene lignede regn, ved jeg ikke, det må have været et udtryk for bifald, for regn er i Afrika altid længselsfuldt ventet, og velkommen.

Om det tusindårige rige

Ved den tid, da Kristi genkomst til jorden var en kendsgerning, blev der nedsat en komité som skulle tage bestemmelser om alle arrangementer ved hans modtagelse. Efter nogen drøftelse af sagen udstedte komitéen et cirkulære, der frabad sig al svinen og kasten med palmegrene, og alle hosianna-råb.

Da det tusindårige rige havde bestået i nogen tid, og glæden var almindelig, sagde Kristus en aften til Peter, at han ville gå ud på en spadseretur, når alle andre var gået til ro. „Hvor vil du gå hen, Herre?“ spurgte Peter. „Jeg vil,“ svarede

Herren, „kun lige gå fra domhuset op ad den lange bakke, til Golgatha.“

Kitoshs historie

Kitoshs historie har stået i aviserne. Der kom en retssag ud af den, og en jury blev nedsat til at gennemgå den fra ende til anden, og søge oplysning i sagen. Der er da endnu nogen oplysning at finde i de gamle papirer.

Kitosh var en ung kikuyu, som var i tjeneste hos en ung hvid nybygger i Molo. En onsdag i juni lånte farmeren sin brune hoppe til en ven, for at han kunne ride til stationen på den. Han sendte Kitosh med for at bringe den tilbage og sagde til ham, at han ikke måtte ride på den, men skulle trække den hjem. Men Kitosh sprang op på hesten og red den hjem, og om lørdagen fik farmeren, hans herre, denne forseelse at vide af en bekendt, der havde set det. Til straf derfor lod farmeren søndag eftermiddag Kitosh prygle, og bandt ham bagefter i sin lade, og ud på natten døde Kitosh.

For at finde klarhed, og fælde dom, i denne sag blev retten sat i jernbanebygningen i Nakuru, den første august.

De indfødte, som samledes og sad rundt om jernbanebygningen, må have undret sig over, hvad alle disse foranstaltninger skulle til. I deres øjne var sagen klar nok. For Kitosh var død, det var der ingen tvivl om og ifølge deres tankegang burde der nok nu tilkendes hans slægtninge en skadeserstatning for hans død, eller også fik man ingen skadeserstatning, og måtte finde sig i det.

Men Europas retfærdighedsbegreber er forskellige fra Afrikas, og den jury af hvide mænd, som fik sagen til behandling, beskæftigede sig først og fremmest med spørgsmålet om skyld. Anklagen kunne komme til at lyde på: mord, drab eller legemsbeskadigelse. Dommeren indprentede til at begynde med jury-

en, at en forbrydelses natur må bedømmes efter hensigten, og ikke efter udfaldet. Hvad havde da været de forskellige parterers hensigt og indstilling i Kitoshs sag?

For at afgøre, hvad farmerens hensigt og indstilling havde været, forhørte retten ham daglig flere timer i træk. De prøvede at danne sig et billede af, hvad der virkelig var sket og bragte derfor alle enkeltheder, de kunne få fat på, frem i dagens lys. Det er således skrevet op, at da farmeren kaldte på Kitosh, kom han og stod tre meter fra ham. Denne betydningsløse oplysning er i rapporten af stor virkning. Her er de nu, i første scene af dramaet, den hvide og den sorte mand, på tre meters afstand.

Men fra nu af, og idet historien går videre, bliver ligevægten i billedet brudt, og farmerens skikkelse udviskes og bliver mindre og mindre. Der er ikke noget at gøre ved det. Den bliver til slut kun staffage i et stort landskab, den mister al vægt og tager sig ud som en figur, udklippet i papir, der bliver blæst hid og did, som i en trækvind, af sin egen ukendte frihed til at kunne gøre, hvad den vil.

Farmeren sagde, at han begyndte med at spørge Kitosh, hvem der vel havde givet ham lov til at ride på den brune hoppe, og at han gentog sit spørgsmål fyrretyve eller halvtreds gange. Han indrømmede på samme tid, at der ikke var nogen, som kunne have givet Kitosh lov at ride hesten. Her tager hans fortælbelse da sin begyndelse. Hjemme i England kunne han ikke have gjort noget menneske et spørgsmål fyrretyve eller halvtreds gange, han ville være blevet afbrudt, og munden ville være blevet stoppet på ham, længe før den fyrretyvende gang. Men her i Afrika var der mennesker, som han kunne skrigte det samme spørgsmål halvtreds gange op i ansigtet, det kunne han ikke bære uden at miste balancen. Til sidst svarede Kitosh, at han var ingen tyv, og farmeren angav i retten, at det var på grund af dette svar, at han havde ladet Kitosh prygle.

På dette punkt i rapporten er en anden betydningsløs og virkningsfuld enkelthed anført. Der står, at medens afstraffelsen stod på, kom to europæere, der i rapporten betegnes som

venner af farmeren, over for at besøge ham. De så til i ti minutter eller et kvarter, og gik så igen bort.

Efter at Kitosh var blevet pryglet, kunne farmeren ikke lade ham i fred. Sent på aftenen lod han Kitosh binde med en læderrem og lukkede ham inde i laden. Da juryen spurgte ham, hvorfor han gjorde dette, gav han et svar, der ingen mening har. Han sagde, at han ville forhindre et sådant menneske fra at løbe omkring på farmen. Efter at have spist til aften gik han tilbage til laden og fandt Kitosh liggende uden bevidsthed lidt fra det sted, hvor han havde bundet ham og med remmen løsnat. Han kaldte da på sin baganda-kok, og med hans hjælp bandt han Kitosh hårdere end før og surrede hans hænder til en pæl bag hans ryg og hans højre ben til en pæl foran. Han gik ud af laden og låsede døren, men en halv time senere gik han tilbage igen, fik fat på kokken og køkkendrengen og lukkede dem ind i laden. Derefter gik han i seng, og det næste han husker, siger han, var, at drengen kom fra laden og fortalte ham, at Kitosh var død.

Nævningerne holdt sig dommerens ord om, at en forbrydelse afhænger af hensigten, efterrettelig og søgte om en hensigt i alt dette. De fordybede sig i mange indgående spørgsmål om, hvordan selve afstraffelsen var gået for sig, og hvad der var hændt bagefter. Idet man gennemlæser dokumenterne, synes man at se dem ryste på hovedet.

Men hvad havde nu været Kitoshs hensigt og indstilling? Ja det viste sig, da det blev undersøgt, at være en anden sag. Kitosh havde haft en hensigt og en indstilling, og den kom til slut til at veje i vægtskålen i sagen. Det kan siges, at afrikaneren, i sin grav, gennem sin hensigt og indstilling reddede europæeren.

Kitosh havde ikke haft megen lejlighed til at meddele nogen sine hensigter eller sin sindstilstand. Han var lukket inde i laden, hans bud til os kommer derfor på enkelt vis og i en eneste gestus. Nattevagten siger, at han klagede sig hele natten. Men det passer ikke, for klokken et talte han med den indfødte dreng, som var lukket inde med ham. Han gjorde barnet for-

ståeligt, at han måtte råbe til ham, for afstraffelsen havde gjort ham døv. Men klokken et bad han drengen om at løse hans fødder og sagde, at han jo alligevel ikke kunne løbe sin vej. Da drengen havde gjort som han bad ham, sagde Kitosh, at han ville ønske han var død. Klokken fire, forklarede barnet, sagde Kitosh igen, at han gerne ville dø. Lidt efter kastede han sig fra den ene side til den anden, råbte „Jeg dør,“ og døde.

Tre lægers udtalelser blev indhentet i sagen.

Distriktslægen, der havde foretaget ligsynet, erklærede, at døden skyldtes den overlast og de sår, som han havde fundet på liget. Han troede ikke, at nogen som helst øjeblikkelig lægehjælp ville have kunnet redde Kitosh.

De to læger fra Nairobi, som var blevet indkaldt af forsvarret, var dog af en anden mening. Selve afstraffelsen, sagde de, var ikke tilstrækkelig til at forårsage døden. Der var her et moment i sagen, som man ikke måtte overse: Det var Kitoshs ønske om at dø. På dette punkt, erklærede den ene doktor, kunne han udtale sig med sagkundskab, for han havde været i landet i femogtyve år og kendte til de indfødtes mentalitet. Mange læger ville kunne bekræfte, at når en indfødt virkelig har ønsket at dø, da er han død. I det foreliggende tilfælde var sagen jo ganske særlig klar, for Kitosh havde selv sagt, at han gerne ville dø. Den anden doktor sluttede sig til ham.

Det var sandsynligt, fortsatte doktoren, at hvis Kitosh ikke havde indtaget dette standpunkt, ville han ikke være død. Hvis han f.eks. havde spist ville han ikke så let have tabt modet, for som bekendt virker sult nedslående. Doktoren tilføjede, at såret på hans læbe ikke nødvendigvis skyldtes et spark, men Kitosh kunne selv, i svær smerte, have bidt sig igennem læben.

Endvidere erklærede doktoren, at han ikke troede, at Kitosh havde bestemt sig til at dø før klokken ni, da han jo på dette tidspunkt havde prøvet at flygte. Han var jo da heller ikke død før efter klokken ni. Da hans flugtforsøg var blevet opdaget, og han igen var blevet bundet, og hårdere end før, kunne følelsen af, at han var fange, sagde doktoren, have tynget på hans sind.

De to læger fra Nairobi sammenfattede opfattelsen af deres syn på sagen. Kitoshs død, sagde de, skyldtes afstraffelsen, sult, og ønsket om at dø, og dette sidste punkt burde særlig fremhæves. Ønsket om at dø, tilføjede de, var rimeligvis forårsaget af afstraffelsen.

Efter at lægerne havde afgivet erklæring, drejede sagen sig i retten væsentligt om „Ønsket-om-at-dø-teorien“. Distriktslægen, som var den eneste, der havde set Kitoshs lig, tilbageviste denne teori og anførte kræftpatienter fra sin egen praksis, som havde ønsket at dø, men dog ikke var døde. Men det viste sig, at disse mennesker havde været europæere.

Til sidst lød juryens kendelse på: Skyldig i alvorlig legemsbeskadigelse. Den samme kendelse blev afgivet over for de indfødte, som kom ind under anklagen, men det blev taget i betragtning, at de havde handlet efter ordre af deres herre, en europæer, og at det ville være uretfærdigt at sætte dem i fængsel. Retten dømte da farmeren til to års fængsel, og hver af de indfødte til en dags fængsel.

Når man læser hele denne sag igennem, slår det en som en underlig og ydmygende kendsgerning, at vi europæere i Afrika ikke har magt til at sætte afrikaneren ud af tilværelsen. Landet er hans, og hvad man end gør ved ham, så går han, når han går, af egen fri vilje, og fordi han ikke har lyst til at blive længere. Hvem skal tage ansvaret for, hvad der sker i et hus? Det skal den mand, der ejer det, hvis arvelod det er.

I kraft af denne sikre sans for, hvad der var sømmeligt står Kitoshs skikkelse, med dens stærke vilje til at dø, endnu, til trods for de mange år der adskiller den fra os, med en særegen skønhed. I ham er vildnissets flygtighed legemliggjort, dets børn har i nødens time kendskab til et tilflugtssted i tilværelsen, som vi ikke ved om, de går, når de vil, og vi har ikke noget hold på dem.